

Wat is GPP?

Groene overheidsopdrachten (GPP) zijn het proces waarbij overheden goederen, diensten en werken aankopen die gedurende de volledige levenscyclus minder belastend zijn voor het milieu dan de goederen, diensten en werken met dezelfde primaire functie die anders zouden worden verkregen.

Wat is GPP4Growth?

GPP4Growth verenigt de ervaring en de aanpak van negen overheidsinstellingen van over heel de EU om die instellingen beter in staat te stellen beleidsmaatregelen te treffen die eco-innovatie en groene groei door middel van groene overheidsopdrachten (GPP) bevorderen. 14 % van het totale BBP van de EU wordt uitgegeven door overheidsinstanties in Europa. De overheidsuitgaven aan goederen, diensten en werken hebben een totale geraamde waarde van 1,8 biljoen euro per jaar. Die substantiële publieke "koopkracht" kan worden gebruikt om eco-innovatie, grondstoffenefficiëntie en groene groei te stimuleren door milieuvriendelijke, grondstoffefficiënte goederen en diensten te promoten.

Ervaringsbezoek ivm GPP- processen en hun resultaten

- Provincie Antwerpen -
27 & 28 Maart 2019

Samenvatting

Op 27 en 28 maart 2019 organiseerde de Provincie Antwerpen (een partner in het project GPP4Growth) een evenement waar processen en resultaten van geslaagde groene overheidsopdrachten (GPP) gedeeld werden met vertegenwoordigers van de GPP4Growth-partnerorganisaties. Dit document bespreekt de belangrijkste lessen van de verschillende praktijkvoorbeelden die tijdens het bezoek werden voorgesteld. Ook de conclusies van een workshop over courant ervaren obstakels voor GPP komen aan bod. De gesprekken in de workshop focusten op de ervaringen van organisaties die GPP reeds toepassen en belichtten verscheidene manieren om die obstakels te overwinnen.

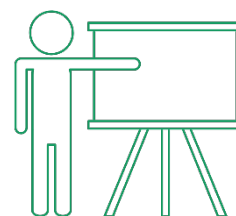
Inleiding

De Provincie Antwerpen organiseerde het bezoek aan Antwerpen van de partners in het project GPP4Growth om ervaringen met geslaagde GPP-projecten uit te wisselen met de collega's van GPP4Growth. Deze ervaringen en de belangrijkste overdraagbare lessen die eruit zijn geleerd, vormen de hoofdbrok van dit document. We vermelden ook enkele oplossingen voor courante obstakels voor GPP die tijdens het bezoek aan Antwerpen werden besproken. Deze oplossingen zijn eveneens gebaseerd op de ervaringen van andere projectpartners en illustreren het succes en het belang van de uitwisseling van ervaringen en informatie – een basisprincipe van elk Interreg-project.

Het Antwerpse evenement wilde complementair zijn met het eerste ervaringsbezoek van GPP4Growth, op 3 en 4 oktober 2018 in het Ierse Wexford. Tijdens dat bezoek kwamen projecten in de domeinen van de bouw en de energie aan bod. De voorbeelden die in Antwerpen werden gepresenteerd, hadden daarom betrekking op producten en diensten uit andere domeinen.

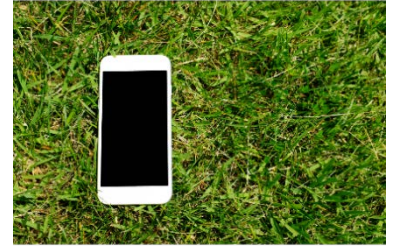
Het bezoek aan Antwerpen omvatte ook interessante rondleidingen van het Provinciehuis en een UNESCO-school met een voorbeeldige staat van dienst in toegewijde inzet op het vlak van duurzaamheid, die weliswaar niet in dit document worden behandeld. De gasten genoten ook van een indrukwekkende presentatie over de nieuwe koolstofneutrale zetel die de Provincie aan het bouwen is.

Dit document geeft een samenvatting van een aantal praktijkvoorbeelden die tijdens het ervaringsbezoek in Antwerpen werden gepresenteerd. Voor informatie over de ruimere context van de praktijkvoorbeelden en details over de sprekers, kan u het volledige verslag van het bezoek raadplegen.

Belangrijkste lessen uit bestaande ervaringen

Praktijkvoorbeeld: Levering van IT-oplossingen door Digipolis aan Antwerpen en Gent. Digipolis onderhandelde met potentiële leveranciers. Dit leidde tot een contract met Essec waarin reparatiediensten en advies over een grotere duurzaamheid van de producten opgenomen zijn. De onderhandelingen met leveranciers leverden ook een reeks richtlijnen op die men in toekomstige opdrachten zal kunnen gebruiken.

Belangrijkste les: Door onderhandelingen in het GPP-proces op te nemen, worden de relaties met leveranciers beter geïnformeerd en positiever en krijgt men betere GPP-resultaten.

Praktijkvoorbeeld: Project CirculT (een samenwerking tussen de ngo Bond Beter Leefmilieu en de Provincie Antwerpen) heeft een modelaanbesteding ontwikkeld die flexibel genoeg is zodat uiteenlopende organisaties ze aan hun behoeften kunnen aanpassen en ze kunnen gebruiken in de aankoopprocedure voor apparatuur voor gegevensverwerking, servers en netwerkinfrastructuur.

Belangrijkste les: Het betrekken van andere markspelers bij het proces en het meenemen van circulaire inkoop en beheer van IT-uitrusting als een overweging, was van essentieel belang voor het succes van Project CirculT.

De ecoscore van voertuigen

In België is de 'ecoscore' van een voertuig een score tussen 0 en 100 voor de globale milieuvriendelijkheid van een gegeven voertuig. De ecoscore houdt rekening met de impact van het voertuig op de klimaatopwarming, de luchtkwaliteit en de geluidshinder.

Cradle to Cradle (C2C) Certificering

De Cradle to Cradle (C2C) certificering is een wetenschappelijke onderbouwde kwaliteitsnorm die producten op vijf duurzaamheidsvlakke nevalueert: gezonde materialen, hergebruik van materialen, hernieuwbare energie en koolstofbeheer, watergebruik en sociale verantwoordelijkheid. De certificering voor deze wereldwijd erkende standaard moet om de twee jaar worden vernieuwd.

Praktijkvoorbeeld: Sinds 2011 koopt de Stad Antwerpen waar mogelijk elektrische voertuigen voor haar wagenpark. Daarnaast wil ze haar voertuigen op CNG, die 19% van het huidige wagenpark uitmaken, overschakelen naar biomethaan, een niet-fossiele brandstof. De stad test ook een brandstofceltechnologie die waterstof gebruikt om het bereik te vergroten. De Provincie Antwerpen eist dat inkopers de totale eigendomskosten (Total Cost of Ownership of TCO) en minimale ecoscores als criteria hanteren bij de aanschaf van bepaalde types voertuigen.

Belangrijkste les: Antwerpen kan zijn wagenpark niet volledig milieuvriendelijk maken omdat specifieke geschikte voertuigen en bepaalde types groene energie voor dat wagenpark nog niet beschikbaar zijn – soms is de markt gewoon nog niet klaar.

Praktijkvoorbeeld: De Provincie Antwerpen past GPP al toe in haar inkoopstrategie in een groot aantal domeinen, zoals catering en schoonmaakdiensten. Zo kiest de Provincie voor haar sanitaire ruimten duurzame dispensers en toiletpapier met Cradle to Cradle (C2C) certificering.

Belangrijkste les: De Provincie Antwerpen heeft in de afgelopen tien jaar GPP-gidsen voor 28 verschillende productgroepen ontwikkeld. De gidsen bevatten niet alleen nuttige informatie, maar leggen ook GPP-verplichtingen op die elke provinciale organisatie moet naleven wanneer ze goederen of diensten aanschaft.

Praktijkvoorbeeld: Het Facilitair Bedrijf van de Vlaamse overheid heeft een bekreunde raamovereenkomst voor de levering van duurzame kantoorartikelen opgesteld. De technische specificaties, gunningscriteria en uitvoeringsbepalingen van de overeenkomst bevatten uitgebreide duurzaamheidscriteria.

Belangrijkste les: De raamovereenkomst gebruikt een productinventaris met verplichte en soms optionele duurzame equivalenten, zodat men het ruimste gamma geschikte producten kan inkopen, zonder de concurrentie tussen leveranciers te belemmeren. Een van de uitvoeringsbepalingen verzekert dat het bewustzijn wordt bevorderd en de inkopers tot een gedragsverandering worden aangezet.

Circulair aankopen

'Circulair aankopen' is een benadering van de aankoop van goederen en diensten die de negatieve milieu-impact en het afval tijdens de volledige levenscyclus van een product wil verminderen of zelfs elimineren. Circulaire aankooptechnieken omvatten: bij de vergelijking van producten rekening houden met de hoeveelheid herbruikbare en/of biologisch afbreekbare materialen die in hun productie worden gebruikt; producten met andere organisaties delen; niet het product zelf maar zijn gebruik kopen. In Antwerpen presenteerde de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een mooi voorbeeld van circulaire inkoop: de aanschaf van kantoorstoelen. De gekozen stoelen lijken duurder in de aankoop dan andere opties, maar kregen 12 jaar garantie mee, inclusief onderhoud en reparaties. Dat verlaagde de totale eigendomskosten (Total Cost of Ownership of TCO) van de stoelen. Bovendien is 96% van de onderdelen van de stoelen recycleerbaar op het einde van hun levensduur en kan men ze voor de fabricage van nieuwe stoelen gebruiken.

Praktijkvoorbeeld: Het Vlaams Energiebedrijf (VEB), dat in 2012 door de Vlaamse overheid werd opgericht, treedt op als inkoopcentrale voor de levering van aardgas, groene stroom en andere energieoplossingen aan Belgische openbare instellingen.

Belangrijkste les: De geografische samenwerking of binnen een specifieke sector aan gezamenlijke aankoopprojecten en/of de oprichting van een aankoopcentrale zoals het VEB kan grote kostenbesparingen opleveren. Dit kan de markt ook aansporen om groenere oplossingen aan te bieden, door een gezamenlijke vraag naar een bijzonder duurzame optie aan te tonen.

ISO 14001- milieumanagements stelsel

ISO 14001 is een certificering die men verkrijgt door in de organisatie een milieumanagementsysteem in te voeren dat de milieu-impact van de werking en de productie van de organisatie op korte en lange termijn beheert.

Praktijkvoorbeeld: De aankoopprocessen van de Provincie Antwerpen zijn gedecentraliseerd, wat de toepassing van GPP bemoeilijkt. De ISO 14001-certificering van de organisatie en deelname aan verschillende soorten pilootprojecten rond GPP heeft, hebben sterk bijgedragen tot de mogelijkheid om GPP in de praktijk te brengen.

Belangrijkste les: GPP is voor veel openbare organisaties een complexe doelstelling op lange termijn, zodat elke kleine stap naar het opnemen van de GPP-principes belangrijk is. Circulariteit overwegen in de aankoopbeslissingen, samenwerken aan een gezamenlijke aankoop of de markt raadplegen over groenere oplossingen, zijn allemaal uitstekende eerste stappen.

Praktijkvoorbeeld: De welzijnsorganisatie Zorg Leuven wil een raamovereenkomst opstellen voor de levering en het onderhoud van werkkleding en ander textiel. Naast overleg met de interne belanghebbenden, gebruikt ze een informatieverzoek (Request for Information of RFI) om in deze context inlichtingen van potentiële leveranciers over duurzaamheid en circulariteit te verzamelen.

Belangrijkste les: Een RFI is een ideale manier om te ontdekken welke groenere oplossingen de markt kan leveren. Deze informatie kan helpen bij het opstellen van de technische specificaties en andere duurzaamheidseisen voor volgende opdrachten.

Praktijkvoorbeeld: De Stad Mechelen heeft in het verleden voor drie kantoorgebouwen ledverlichting als dienst aangeschaft en werkt nu aan een project om meer verlichtingsbehoeften van de stad in de vorm van een dienst aan te kopen.

Belangrijkste les: De aanschaf van een oplossing als dienst betekent dat een organisatie het gebruik van het product in kwestie aankoopt, zonder er de eigenaar van te worden en er verantwoordelijk voor te zijn. Deze benadering kan de duurzaamheid verbeteren door afval en de kosten van bijvoorbeeld het onderhoud op lange termijn beperken.

Workshop over de obstakels voor GPP

Tijdens het bezoek aan de Provincie Antwerpen vond een workshop plaats waarin obstakels voor GPP die eerder geïdentificeerd werden besproken. Uit de ervaringen die door verschillende organisaties die GPP toepassen werden gedeeld, kwamen de volgende mogelijke oplossingen voor deze obstakels naar voren:

Obstakel: De prijs weegt te zwaar door in de koopbeslissingen.

Oplossing: Na de bespreking kwam men tot het besluit dat het belang van de prijs in een koopbeslissing geen bezwaar is om rekening te houden met de milieuaspecten. Het gebruik in aanbestedingen van strenge, welomschreven groene technische criteria waaraan alle offertes moeten voldoen, kan verzekeren dat de milieuaspecten in aanmerking worden genomen. Bovendien kan men de benadering van de totale eigendomskosten (Total Cost of Ownership of TCO) toepassen om in de prijscontext rekening te houden met de kosten op het einde van de levensduur en van het afval. Dat kan de aanvankelijke aankoop duurder maken, maar de totale kosten op lange termijn zullen vaak lager zijn.

Obstakel: De toepassing en het beheer van een GPP-proces kosten te veel werk.

Tijdgebrek en capaciteitsproblemen kunnen ertoe leiden dat men voor opdrachten van goederen of diensten oude aanbestedingsdocumenten gewoon opnieuw gebruikt in plaats van voor een nieuwe GPP-benadering te kiezen.

Oplossing: Gezamenlijke inkoop kunnen het obstakel van de hoge werklast wegnemen; het werk wordt immers over verscheidene inkopers gespreid, zodat er meer tijd en mogelijkheden zijn om het GPP-proces te gebruiken. Bovendien zullen grootschalige gezamenlijke aanbestedingen de leveranciers op de markt aanzetten tot meer inspanningen om groenere oplossingen aan te bieden. Tot slot kan de interne samenwerking binnen een organisatie helpen om de werklast van GPP te spreiden; de milieudienst kan bijvoorbeeld expertise bezitten die het hele GPP-proces kan versnellen.

Obstakel: De inspectie-instanties leggen een te grote klemtoon op de goedkoopste optie.

Oplossing: Het opleggen van duidelijke milieubewuste criteria in de technische specificaties van een aanbesteding zal verzekeren dat zelfs de goedkoopste optie aan die groene criteria moet voldoen. Bovendien zullen de inspecties GPP-criteria aanvaarden als fundamentele componenten van een geslaagd, zorgvuldig gegund aanbestedingsproces wanneer de Europese reglementering het gebruik van die criteria verplicht.

Obstakel: Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) staan weigerachtig tegenover de veeleisende criteria van ecolabels en ander milieunormen.

Oplossing: Kennis van de markt is in dit opzicht erg belangrijk. Door met de leveranciers te onderhandelen en naar hen te luisteren, kan men bepalen of de markt in kwestie wel of niet klaar is voor groene aanbestedingscriteria en voor groenere oplossingen in het algemeen.

VRAGEN

Liesbeth Taverniers
Adviseur
Provincie Antwerpen
Dienst Duurzaam
Milieu- en Natuurbeleid

Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

T +32 3 240 57 55
liesbeth.taverniers
@provincieantwerpen.be

Meer informatie

Deze beleidsnota werd opgemaakt door het Department of Communications, Climate Action and the Environment of the Republic of Ireland / Roinn Cumarsáide, Gníomhachai ar son na hAeráide agus Comhshaoil en is gebaseerd op een rapport dat werd uitgewerkt door GPP4growth partner, Provincie Antwerpen. Het volledige rapport heet 'Existing Experience Visits on GPP Process and Results: Report on Existing Experience Visit in the Province of Antwerp, 27th & 28th of March 2019' en kan opgevraagd worden.

Bezoek www.interregeurope.eu/gpp4growth voor meer over GPP4Growth.